

рішень. Необхідно уникати гіподинамії: за допомогою фізичних вправ можна активізувати кровопостачання організму, в тому числі і мозку, що суттєво поліпшує його роботу. Оpubліковано багато рекомендацій щодо продуктів, які корисні для роботи мозку, а які будуть для нього шкідливими. Є загальні рекомендації про харчування для забезпечення діяльності мозку, а також про застосування вітамінів для поліпшення пам'яті та уваги [3, с. 42]. Все це має значення для соціального буття студента, оскільки він опиняється в новому освітньому середовищі і більшість соціальних проблем, в тому числі й особистісного характеру, йому потрібно вирішувати самому.

Таким чином, на сучасному етапі професійної підготовки фахівців необхідно зважати не лише на формування системи знань, умінь і навичок, а також компетентностей у безпосередньо професійній сфері, а й на розвиток інтелектуального потенціалу студентів як універсальну характеристику якості професійної підготовки, яка дозволяє ефективніше за конкурентів презентувати себе та цілком успішно реалізуватися у майбутній професійній діяльності та сучасному соціальному середовищі.

Список використаних джерел

1. Галиця І. Креативні інструменти посилення інтелектуально-інноваційного потенціалу. *Нова педагогічна думка*. 2013. № 1. С. 224–227.
2. Манів З. Інтелектуальний потенціал: його суть і складові. *Економіка та держава*. 2009. № 6. С. 51–55.
3. Петренко М., Корнеєва Т. Розвиток інтелектуального потенціалу студентів: навч. посіб. Кропивницький : КОД, 2018. С. 33–46.

Аліна КРЕВСУН

ДІЛОВІ ІГРИ У ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ІСТОРІЇ

Освіта на сучасному етапі цивілізаційного розвитку є головним фактором соціального-економічного, політичного, культурного та духовного розвитку держави. Від динамізму її розвитку, використання сучасних інформаційних технологій і методик навчання, змістового наповнення освітньо-професійних програм підготовки фахівців залежить інтеграція країни у світовий освітній простір. Вища освіта України має стати фундаментом підготовки високоякісних кадрів на основі забезпечення органічного поєднання освітньої, наукової та інноваційної діяльності.

Процес професійної підготовки майбутнього вчителя історії повинен бути спрямований на підготовку конкурентоспроможного фахівця, здатного до систематичного самовдосконалення, що приймає самостійні креативні рішення у професійній діяльності, демонструє високий рівень оволодіння інноваційними методами і технологіями навчання і виховання підростаючого покоління.

На сьогодні проблема інноваційних методів навчання є однією з актуальніших у науково-педагогічній діяльності вищої школи. Модернізація традиційного навчання, переорієнтація його на особистісно зорієнтоване передбачає використання оригінальних способів і прийомів навчальної взаємодії викладача і студента, які спрямовані на оволодіння майбутнім фахівцем новим досвідом інтелектуально-творчої діяльності, розвиток критичного мислення, вироблення уміння рольового та імітаційного пошуку вирішення поставлених навчально-дослідницьких завдань.

Аналіз наукових праць показує, що дане питання вивчалось за такими напрямками: процес професійної підготовки вчителя історії досліджували К. Баханов, А. Булда, Т. Горохівська, Д. Кравченко, А. Старева, Н. Фаненштель та ін.; інноваційні методи навчання у вищій школі як засіб активізації інтелектуально-пізнавальної

діяльності студентів розкриваються у працях А. Алексюка, Ю. Бисторової, І. Дороскок, В. Коцури, М. Лисенка та ін; особливості використання ділових ігор в процесі фахової підготовки вивчали Ю. Будас, А. Вербицький, М. Воронка, І. Коротяєва, В. Рибальський, П. Щербань та ін.

Мета нашого наукового пошуку полягає у з'ясуванні ролі ділових ігор як методу активізації навчально-пізнавальної діяльності у професійній підготовці майбутнього вчителя історії.

Використання інноваційних методів навчання в процесі вивчення професійно-орієнтованих дисциплін стимулює зацікавлене ставлення студентів до теоретичних знань і практичного досвіду, формують педагога-професіонала сучасного освітньо-інформаційного середовища. У педагогічній науці інноваційні методи професійної підготовки класифікуються наступним чином:

- структурно-логічні методи, що ґрунтуються на поетапній організації системи навчання;
- інтеграційні методи, як дидактичні системи, що забезпечують інтеграцію міжпредметних знань і вмій;
- професійно-ділові ігрові методи, в основі яких лежить система використання різноманітних «ігор», під час проведення яких формуються уміння самостійно вирішувати навчально-дослідні завдання;
- тренінгові методи як система способів діяльності для відпрацювання певних алгоритмів вирішення типових практичних завдань;
- інформаційно-комп'ютерні методи, що реалізуються в дидактичних системах комп'ютерного навчання;
- діалогові методи, засновані на діалогічному мисленні у взаємодіючих дидактичних системах суб'єкт-суб'єктного рівня [2].

Серед методів, які активізують творчу інтелектуально-пізнавальну діяльність студентів, особливе місце займають професійно-ділові ігрові методи навчання як активні способи самореалізації майбутнього вчителя в процесі фахової підготовки. Використання активних методів навчання є перспективним напрямом для підготовки майбутніх учителів історії, оскільки перетворюють їх у суб'єктів освітнього процесу: вони виважено використовують власний життєвий та інтелектуальний досвід, набуті нові професійні знання, вміння й навички; розвивають самостійність, незалежність думки, намагання критично оцінювати як історію розвитку цивілізації в цілому, так і історію розвитку окремої нації, народу, країни.

Гра розглядається вченим як явище культури і трактується як вільна дія чи заняття, котре здійснюється у обмежених просторових і часових рамках згідно добровільно прийнятих, проте обов'язкових, правил із метою, яка закладена в ньому самому, та супроводжується водночас почуттями напруги й радості, а також усвідомленням «іншого буття», ніж «буденне життя».

Одним з найбільш ефективних активних ігрових методів навчання у вищій школі є ділова гра. Ділова гра – це створення ситуації вибору і прийняття рішення, в якій відтворюються умови, близькі до реальних. У ній передбачаються такі ролі учасників, які дозволяють їм осмислити, пережити і освоїти нові функції. У грі міститься конкретна подія або явище, яке моделюється: допускається співвіднесення ігрового часу до будь-якого періоду (сьогодення, минулого, майбутнього). Як правило, ділова гра – це модель відрізка майбутньої професійної діяльності. Це імітація управлінської, дослідницької, педагогічної реальної діяльності учителя, керівника навчального закладу. У педагогічній науці виокремлюють такі види ділових ігор:

- «ігри-розминки» – «мозкова атака», «клуб знавців», тематичні розважальні ігри. Їх завдання полягає в тому, щоб виявити інтереси та збудити увагу учасників,

активізувати ігрову і колективну мотивацію, орієнтувати на нестандартний підхід до матеріалу, що вивчається;

– *ситуативно-рольові ігри* – включають аналіз конкретних ситуацій та їх рольове програвання;

– *конструктивно-рольові, проблемно-рольові, дискусійні ігри*, метою яких є формування навичок прийняття і ефективного виконання ділових ролей, навчання взаємодії і згуртованості, продуктивній співпраці, участі у виробленні колективних рішень;

– *творчі ігри* – це колективна творчість по створенню технічних, художніх, дослідницьких проектів. Включення учнів в ці ігри сприяє розвитку творчого потенціалу, вихованню ініціативності, сміливості, наполегливості, відповідальності [1].

Головною особливістю ділових ігор є те, що цей метод схожий з театральним дійством, в якому викладач виступає у ролі режисера, а студенти – актори. Під час такого навчання студенти працюють колективом і всю ініціативу беруть на себе. За цим процесом постійно спостерігають і аналізують експерти-викладачі. Вони контролюють правильність дій учасників гри, фіксують успішне виконання ролей, прогалини, мовні огріхи, типові помилки і тільки в кінці заняття при підведенні підсумків тактовно звертають на них увагу, підказуючи та пояснюючи як краще діяти в тій чи іншій ситуації. Як зазначає М. Воровка, «основні переваги ділової гри полягають у тому, що ділові ігри зміщують акцент з «системи знань» на «систему формування навичок, умінь, способів поведінки» [3, с. 9].

Процес ділової гри проходить декілька етапів: 1) діагностування, яке включає аналіз змісту навчального матеріалу, визначення рівня підготовленості студентів та викладача, порівняльний аналіз методів навчання; 2) моделювання, що передбачає визначення місця гри в навчальному процесі, конструювання гри, вибір методів та прийомів керування грою; 3) реалізація та аналіз результатів ділової гри визначає основні види діяльності викладача та студентів у процесі гри, її обговорення й підведення підсумків [3, с. 16-17.]

Під час ділової гри студенти навчаються оцінювати ситуацію, прогнозувати дії та їх наслідки. Також вони відточують свої вміння переконувати, аргументувати та відстоювати свою точку зору. У процесі гри студентами краще усвідомлюється соціальна роль та професійний обов'язок майбутньої професії вчителя.

Таким чином, використання у професійній підготовці майбутнього вчителя історії ділових ігор є одним з перспективних способів опанування практичної професійної діяльності.

Список використаних джерел

1. Аверченко Л. К. Имитационная деловая игра как метод развития профессиональных компетенций. *Высшее образование сегодня*. 2013. № 10. С. 35–39.
2. Бистрова Ю. В. Інноваційні методи навчання у вищій школі. *Право та інноваційне суспільство*. 2015. № 1 (4). С. 27–33.
3. Воровка М. І. Ділова гра як засіб підготовки майбутніх учителів до професійної діяльності автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Тернопіль, 2007. 22 с.

Таїса КАЛАНТАЙ

СОКРАТИВСЬКА ДІАЛОГІЧНА ЕВРИСТИКА В ПРОЦЕСІ ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ГЕОГРАФІЇ

На сучасному етапі реформування вищої освіти в Україні головним завданням, яке стоїть перед вищою школою є якість професійної підготовки фахівців. Педагогічна вища